

Chambre des Représentants		Kamer der Volksvertegenwoordigers	
SESSION DE 1933-1934	N° 166		ZITTINGSJAAR 1933-1934
	SÉANCE du 21 Mars 1934	VERGADERING van 21 Maart 1934	

PROPOSITION DE LOI

portant revision de certaines dispositions légales relatives à la pension des veuves et orphelins des professeurs et instituteurs communaux.

DÉVELOPPEMENTS

MADAME, MESSIEURS,

La Caisse des Veuves et Orphelins des Professeurs et Instituteurs communaux a été instituée à la date du 1er janvier 1877 en vertu de la loi du 16 mai 1876, et conformément aux bases des statuts des caisses déjà fondées en vertu de la loi générale du 21 juillet 1844, notamment pour les fonctionnaires de l'État.

Avant le 1er janvier 1877, il y avait des caisses provinciales de prévoyance des instituteurs primaires et une caisse des professeurs urbains; ces caisses ont été dissoutes et mises en liquidation, et la part d'actif nécessaire pour faire face aux obligations que la nouvelle caisse unique assumait à raison des pensions dues aux veuves et aux orphelins, a été versée au compte de celle-ci.

Depuis de nombreuses années des groupements d'instituteurs communaux demandent la revision des statuts de leur caisse à l'effet d'améliorer le sort misérable d'un grand nombre de veuves et d'orphelins et aussi, pour mettre fin, dans la plus large mesure possible, à l'abus des versements à fonds perdus qu'on impose à tous les instituteurs et institutrices célibataires et à la grosse majorité des institutrices mariées.

Il nous paraît qu'il y a lieu de procéder à une revision de la Caisse des Veuves et Orphelins des Professeurs et Instituteurs communaux, qui a une richesse pléthorique et qui cependant n'alloue que des pensions très minimales, insuffisantes pour remédier à certaines misères.

Situation financière de la Caisse des Veuves et Orphelins des Professeurs et Instituteurs communaux.

La valeur nominale des fonds d'Etat composant l'avoir de la Caisse est passée de 53,685,400 francs au 31 décembre 1920 à 56,168,100 francs en 1921, 69,430,800 francs en 1922 et d'année en année à 85,

WETSVOORSTEL

tot herziening van sommige wetsbepalingen betreffende de pensioenen der weduwen en weezen van de gemeentelijke leeraars en onderwijzers.

TOELICHTING

MEVROUW, MIJNE HEEREN,

De Weduwen- en Weezenkas der gemeentelijke Leeraars en Onderwijzers kwam op 1 Januari 1877 tot stand, krachtens de wet van 16 Mei 1876, en op de grondslagen van de statuten der ingevolge de algemeene wet van 21 Juli 1844 reeds tot stand gekomen kassen, namelijk voor de Staatsambtenaren.

Vóór 1 Januari 1877, bestonden er provinciale voorzorgskassen voor de lagere onderwijzers en eene kas voor stedelijke leeraars; die kassen werden ontbonden en gelijkverdeeld, en het gedeelte van het actief noodig om de verplichtingen te kunnen naleven, welke door de enkele nieuwe kas overgenomen werden wegens de verschuldigde pensioenen van weduwen en weezen, werd op de rekening van deze gestort.

Sedert ettelijke jaren, vragen vereenigingen van gemeenteonderwijzers de herziening van de statuten *hunner* kas, ten einde den ongelukkigen toestand van een groot aantal weduwen en weezen te verbeteren, en ook om, zooveel mogelijk, een einde te maken aan de misbruiken waartoe de stortingen met afstand van kapitaal aanleiding geven, en welke opgelegd worden aan alle ongehuwde onderwijzers en onderwijzeressen en aan het meerendeel der gehuwde onderwijzeressen.

Wij zijn van gevoelen dat de statuten van de Weduwen- en Weezenkas der gemeentelijke Leeraars en Onderwijzers zouden moeten herzien worden, daar zij oververzadigd is en nochtans slechts zeer onbeduidende pensioenen uitkeert, ontoereikend om in zekere ellendige toestanden te verhelpen.

Financieele toestand van de Weduwen- en Weezenkas der gemeentelijke Leeraars en Onderwijzers.

De nominale waarde van de Staatswaarden welke het bezit der Kas uitmaken bedroeg achtereenvolgens 53,685,400 frank op 31 December 1920, 56,168,100 frank in 1921, 69,430,800 frank in 1922, en, van jaar

101, 121, 140, 146, 154, 192, 223 millions, et 253,220,700 francs en 1931, et environ 300 millions (309,947,717.61) pour le bilan à fin de 1932.

Ce portefeuille est constitué par de la Rente belge 2,5 %, de la Rente 3 % 1re, 2e, 3e séries, de Dommages de Guerre 1925 5 %, de la Restauration nationale 5 %, du Consolidé 5 %, de l'Anic 6 %, du Kilo-Moto 6 %.

Évalué au cours de la Bourse du 31 décembre 1931, le montant du portefeuille s'élevait à cette date à environ 250 millions, soit un peu plus de 80 % de la valeur nominale.

Comme on peut tabler, sans risque d'exagération, sur un revenu de 5 %, retenons donc que l'actif stabilisé assure à la Caisse une première recette annuelle de 15 millions. En y ajoutant les retenues sur les traitements et sur les pensions, ainsi que d'autres recettes, on arrive pour l'exercice 1932 au bilan suivant :

Recettes	fr. 64,643,324.16
Dépenses	22,541,274.19
Boni	fr. 42,102,049.97

Le montant des recettes est donc à peu près le triple de celui des dépenses. La Caisse se trouve ainsi dans une situation très prospère, même en tenant compte des réserves mathématiques destinées à satisfaire aux obligations résultant des pensions dues et des pensions différées.

Et malgré cela, la Caisse laisse des veuves dans des situations parfois difficiles; calculée sur la moyenne quinquennale des traitements, avec le barème légal actuel, la pension de veuve s'établit, déduction faite des 10 % de retenues, à 2,936 francs après 5 ans d'affiliation; à 3,410 francs après 10 ans; à 4,493 francs après 15 ans; à 5,900 francs après 20 ans; à 7,644 francs après 25 ans; à 9,472 francs après 30 ans; à 11,046 francs après 35 ans; à 12,264 francs, taux limite, après 40 ans, si le mari n'a pas joui d'autres traitements que ceux prévus par le barème légal.

Il est vrai que pour chaque enfant à charge elle alloue un accroissement fixé à 2 % de la moyenne quinquennale, c'est-à-dire de 277 francs à 516 francs par an, sans pouvoir dépasser toutefois le plafond de 12,264 francs (13,600 — 5 % = 12,920 — 5 % = 12,264).

Il faudrait que cette situation cesse. C'est le but de notre projet, qui dans son

Article premier.

propose : a) de calculer la pension dès la première année d'affiliation à un minimum de 20 % du traitement le plus favorable (au lieu de 20 % sur la moyenne quinquennale après 10 années de services) avec un maximum de 60 % après 40 années d'affiliation au lieu de 50 %;

tot jaar, 85, 101, 121, 140, 146, 154, 192, 223 miljoen, 253,220,700 frank in 1931, en ongeveer 300 miljoen (309,947,717.61) op de balans einde 1932.

Deze portefeuille bestaat uit de Belgische Rente 2,5 t. h., Rente 3 t. h. 1re, 2e en 3e reeksen, Verwoeste Gewesten 1925 5 t. h., Nationaal Herstel 5 t. h., Geconsolideerde 5 t. h., Anic 6 t. h., Kilo-Moto 6 t. h.

Geraamd volgens den wisselkoers op 31 December 1931, bedroeg de waarde van de portefeuille op dien datum ongeveer 250 miljoen, zijnde een weinig meer dan 80 t. h. van de nominale waarde.

Vermits men, zonder gevaar voor overdrijving, op een inkomen van 5 t. h. rekenen mag, onthouden wij dus dat het gestabiliseerd actief aan de Kas een eerste jaarlijksche ontvangst verzekert van 15 miljoen. Wanneer men er de afhoudingen bijvoegt op de wedden en op de pensioenen, evenals andere ontvangsten, bekomt men voor het dienstjaar 1932 de volgende balans:

Ontvangsten	fr. 64,643,324.16
Uitgaven	22,541,274.19
Boni	fr. 42,102,049.97

De ontvangsten bedragen dus omtrent driemaal de uitgaven. De Kas is dus goed voorzien, zelfs indien men rekening houdt met de wiskundige reserves bestemd om te voldoen aan de verplichtingen die voortvloeien uit de verschuldigde en uitgestelde pensioenen.

En, niettegenstaande dat, laat de Kas de weduwen in soms moeilijke toestanden; berekend op het vijfjarig gemiddelde der wedden, met het huidige wettelijk barema, bereikt het weduwenpensioen, na aftrek van de 10 t. h. der afhoudingen, 2,936 frank na 5 jaar toetreding; 3,410 frank na 10 jaar; 4,493 frank na 15 jaar; 5,900 frank na 20 jaar; 7,644 frank na 25 jaar; 9,472 frank na 30 jaar; 11,046 frank na 35 jaar; 12,246 frank, grensbedrag, na 40 jaar, indien de echtgenoot geen andere wedden heeft genoten dan deze die voorzien zijn in het wettelijk barema.

Weliswaar, kent zij voor elk kind ten laste een verhooging toe, vastgesteld op 2 t. h. van het vijfjarig gemiddelde, dit is van 277 frank tot 516 frank 's jaars, zonder nochtans het maximum te mogen overschrijden van 12,264 frank (13,600 — 5 t. h. = 12,920 — 5 t. h. = 12,264).

Deze toestand zou moeten veranderen. Dit is het doel van ons voorstel dat in zijn

Eerste artikel.

voorstelt : a) het pensioen te berekenen, vanaf het eerste jaar der toetreding, op een minimum van 20 t. h. der voordeeligste wedde (in plaats van 20 t. h. op het vijfjarig gemiddelde na 10 jaar dienst) met een maximum van 60 t. h. na 40 jaar toetreding in plaats van 50 t. h.;

b) de fixer le minimum de la pension à la moitié du traitement minimum légal soit, avec le barème légal actuel, $13,000 : 2 = 6,500$ francs;

c) de continuer le paiement de l'indemnité familiale au lieu de l'accroissement de 2 % par enfant;

d) de payer aux orphelins d'institutrice ainsi qu'aux orphelins de père et de mère, comme il est dit aux littéras f et g de l'article premier, une rente augmentée de l'indemnité familiale;

e) de conserver cette rente et cette indemnité familiale aux enfants âgés de plus de 21 ans, s'ils ne savent pas pourvoir eux-mêmes à leur subsistance;

f) de permettre à la veuve d'obtenir une partie du capital, c'est-à-dire la réserve mathématique prévue pour satisfaire aux obligations envers elle.

Art. 2.

Une autre restriction injustifiée est prévue pour les veuves de ceux qui ont bénéficié de suppléments communaux ou de traitements pour cumuls.

En effet, l'article 12 de la loi du 29 juillet 1926, porte :

« Pour les pensions qui sont liquidées à charge des caisses de veuves et orphelins, ..., la partie fixe est calculée, ..., à raison de :

» 1° 20 % pour les 10 premières années ou pour toutes les années, si le nombre total est égal ou supérieur à 5 et inférieur à 10;

» 2° 1 % pour chacune des années au delà de 10, sans pouvoir excéder 140 francs l'an. »

La loi de péréquation des pensions de 1928 fait intervenir le multiplicateur 2,4 qui porte ainsi la limite à 336.

Prenons un exemple pour illustrer la portée de ce paragraphe 2 : Un directeur d'école, âgé de 60 ans, participe à la Caisse depuis 40 ans; il meurt ayant joui pendant 5 ans ou plus du traitement légal de 30,800 francs et d'un supplément communal de 11,800 francs. La moyenne quinquennale s'établit donc à 42,600 francs sur lesquels il a été retenu 6 %, soit 2,556 francs par an. Comptons : 20 % pour les 10 premières années, 30 années supplémentaires, total 50 %. On s'imaginerait que sa veuve a droit à $42,600 \times 50 \% = 21,300$ francs; erreur, il faut décomposer : 20 % sur 42,600 francs font 8,520 francs; 30 % limités à 336 font 10,080 francs; total 18,600 francs au lieu de 21,300 francs. Ces 18,600 francs sont même réduits actuellement à $18,600 - 5 \% = 17,670 - 5 \% = 16,796$ francs.

On voit que cette veuve est frustrée de 2,700 francs, à raison de 90 francs (426 — 336) par année de participation au delà de 10.

b) het minimum van het pensioen vast te stellen op de helft van de wettelijke minimum-wedde, hetzij, met het huidig wettelijk barema, $13,000 : 2 = 6,500$ frank;

c) voort te gaan met den kindertoeslag te betalen in plaats van de verhooging van 2 t. h. per kind;

d) aan de weezen van een onderwijzeres evenals van de ouderlooze kinderen, zooals gezegd in de littéras f en g van het eerste artikel, een rente te betalen, verhoogd met den kindertoeslag;

e) deze rente en dezen kindertoeslag te behouden aan de kinderen van meer dan 21 jaar, zoo zij zelf in hun onderhoud niet kunnen voorzien;

f) van aan de weduwe toe te laten een gedeelte van het kapitaal te verkrijgen, te weten de wiskundige reserve die voorzien wordt om te voldoen aan de verplichtingen jegens haar.

Art. 2.

Een andere, niet gerechtvaardigde beperking, wordt voorzien voor de weduwen van degenen die gemeentelijke toeslagen of cumulatieve wedden genoten hebben.

Inderdaad, artikel 12 der wet van 29 Juli 1926 luidt :

« Voor de pensioenen die verevend worden ten laste van de weduwen- en weezenkassen, ..., wordt het vast gedeelte berekend, ..., op den voet van :

» 1° 20 t. h. voor de eerste tien jaren of voor al de jaren, indien het geheel getal gelijk is aan of hoger dan 5 en lager dan 10;

» 2° 1 t. h. voor elk der jaren boven tien, zonder 140 frank per jaar te mogen overschrijden. »

In de wet van 1928 op de péréquation der pensioenen wordt de vermenigvuldiger 2,4 toegepast, zoodat de grens op 336 gesteld wordt.

Laten wij een voorbeeld nemen om de draagwijdte van deze 2° paragraaf toe te lichten : Een schoolbestuurder, 60 jaren oud, draagt reeds sedert 40 jaren bij in de kas; hij sterft, na gedurende 5 jaren of meer de wettelijke wedde van 30,800 frank en een gemeentelijken toeslag van 11,800 frank genoten te hebben. Het vijfjarig gemiddelde bedraagt dus 42,600 frank, waarop 6 t. h. afgehouden werd, hetzij 2,556 frank 's jaars. Laten wij uitrekenen : 20 t. h. voor de eerste tien jaren, 30 bijkomende jaren, te zamen 50 t. h. Nu zou men denken dat zijn weduwe recht heeft op $42,600 \times 50 \text{ t. h.} = 21,300$ frank; mis, men moet aldus berekenen : 20 t. h. van 42,600 frank is gelijk aan 8,520 frank; 30 t. h. beperkt tot 336 geven 10,080 frank; te zamen 18,600 frank in plaats van 21,300 frank. Deze 18,600 frank worden thans zelfs vermindert tot $18,600 - 5 \text{ t. h.} = 17,670 - 5 \text{ t. h.} = 16,796$ frank.

Zooals men ziet, ontvangt deze weduwe 2,700 frank te min, tegen 90 frank (426 — 336) voor elk jaar aansluiting boven de 10.

Il résulte de cet exemple qu'un certain nombre d'instituteurs versent à la caisse des fonds perdus et qu'en cas de décès la différence entre le traitement ou la pension de retraite et celle de la veuve et des orphelins est trop grande et injustifiée.

Cette disposition restrictive susvisée doit disparaître.

Art. 3.

L'article 3, §§ 2 et 3 de la loi du 29 juillet 1926 porte :

« 2° Les pensions de retraite accordées à des agents mariés sont assujetties au prélèvement sur leur montant intégral d'une retenue supplémentaire de 3 % au profit de la Caisse des Veuves et des Orphelins à laquelle les titulaires sont affiliés;

» 3° Les pensions des veuves et des orphelins sont passibles, au profit de la caisse qui en est débitrice, d'une retenue extraordinaire de 5 % sur leur montant intégral. »

Nous estimons que ces retenues supplémentaires destinées à améliorer quelque peu la mauvaise situation financière de certaines caisses ne se justifient pas pour la Caisse des Veuves et Orphelins des Professeurs et Instituteurs communaux dont la situation est prospère.

Ajoutons que ces dispositions sont une dérogation à l'article 30 de la loi générale du 21 juillet 1844, qui porte :

« Les caisses de veuves et orphelins sont alimentées au moyen de retenues faites sur les traitements et suppléments de traitements. »

Art. 4.

L'article 4 a pour but de permettre aux veufs pensionnés qui se remarient et aux célibataires pensionnés qui se marient de se réaffilier à la Caisse et d'assurer ainsi une pension à leur femme. Actuellement « la femme qui se marie avec un pensionné et les enfants issus du mariage n'ont aucun droit à la pension ».

Art. 5.

En cas de décès d'une femme mariée affiliée à la Caisse, son mari n'a droit ni à une pension ni à une allocation quelconque, même s'il se trouve dans le besoin. Il en est de même des ascendants, ainsi que des collatéraux (frères et sœurs) en cas de décès d'un célibataire (homme ou femme) affilié.

L'article 5 remédie à cette situation.

D'après le rapport triennal, il y avait en 1929 33,078 participants à la Caisse, membres du personnel des écoles primaires communales (19,446), des écoles moyennes et instituts communaux (5,408), des

Uit dit voorbeeld blijkt dat een zeker aantal onderwijzers in de Kas geld bijdragen dat zij nooit meer terugzien en dat, bij overlijden, het verschil tusschen de wedde of het rustpensioen en dit van de weduwe en weezen te groot en niet te billijken is.

Hoogerbedoelde beperkende bepaling moet verdwijnen.

Art. 3.

Artikel 3, §§ 2 en 3 der wet van 29 Juli 1926 luidt :

« 2° De rustpensioenen aan de gehuwde agenten verleend zijn voor hun algeheel bedrag onderworpen aan eene bijkomende voorafhouding van 3 t. h. ten bate van de Kas der Weduwen en Weezen, waarbij de titularissen aangesloten zijn;

» 3° De pensioenen der weduwen en weezen zijn op hun algeheel bedrag onderworpen aan een buitengewone afhouding van 5 t. h. ten bate van de Kas welke ze verschuldigd is. »

Wij zijn van oordeel dat deze bijkomende afhoudingen welke moeten dienen om den eenigszins slechten toestand van sommige kassen te verbeteren, niet te billijken zijn voor de Kas der Weduwen en Weezen der gemeentelijke Leeraars en Onderwijzers welke in bloeienden toestand verkeert.

Laten wij er bij voegen dat deze bepalingen afwijken van artikel 30 der algemeene wet van 21 Juli 1844 luidende :

« De kassen der weduwen en weezen worden gestijfd door middel van afhoudingen op de wedden en weddetoeslagen. »

Art. 4.

Artikel 4 heeft voor doel aan de gepensioneerde weduwnaars die hertrouwen en aan de gepensioneerde ongehuwden die trouwen, toe te laten opnieuw bij de Kas aan te sluiten en aldus aan hun echtgenoot een pensioen te verzekeren. Thans « hebben de vrouw die een gepensioneerde huwt en de kinderen uit zulk huwelijk geen recht op het pensioen ».

Art. 5.

In geval van overlijden van een gehuwde vrouw aangesloten bij de Kas, heeft haar man geen recht op een pensioen noch op om het even welke tegemoetkoming, zelfs wanneer hij behoeftig is. Hetzelfde geldt voor de bloedverwanten in opgaande linie alsmede voor de bloedverwanten (broeders en zusters) in geval van overlijden van een aangesloten ongehuwde (man of vrouw).

Door artikel 5 wordt deze toestand verholpen.

Volgens het driejaarlijksche verslag, waren er, in 1929, 33,078 deelhebbers van de Kas, leden van het personeel der lagere gemeentescholen (19,446), der middelbare scholen en gemeentelijke gestichten

écoles adoptées (4,284) et adoptables (3,587) et des écoles normales provinciales et agréées (253).

Dans ces 33,078 participants, il y avait 10,118 femmes célibataires, dont tous les versements sont perdus pour elles; 4,576 hommes célibataires, qui seront dans la même situation, s'ils ne contractent pas mariage, et 6,381 femmes mariées dont les versements ne peuvent être productifs que si elles ont la « chance » de mourir en laissant un ou des orphelins de moins de 18 ans. Il ne restait donc que 12,003 hommes mariés dont l'affiliation couvrirait le risque complet pour lequel la Caisse a été créée.

Cet article remédie également à une lacune de la loi générale du 21 juillet 1844 qui prévoit l'organisation de la Caisse des Veuves et Orphelins et exclut ainsi les « divorcés » du droit à la pension en cas de décès du mari divorcé.

Depuis la guerre, les femmes divorcées ont acquis cependant certains droits, notamment elles peuvent en certaines circonstances bénéficier des indemnités familiales prévues pour les veuves, etc... Les dispositions relatives à la femme divorcée prévues par cet article 5 sont déjà en application à la Société nationale des Chemins de fer belges.

Economie financière de la proposition.

A. — Les *recettes* seraient diminuées de la retenue de 3 % sur les pensions des agents mariés, d'une part, et des versements à charge des veuves en vertu de l'article 16 des statuts, d'autre part.

Il resterait donc :

Retenue de 6 % sur les traitements . fr.	40,000,000
Intérêts des fonds placés	15,000,000
Subventions des pouvoirs publics . . .	3,500,000
Total . . fr.	58,500,000

B. — Quant aux *dépenses*, nous ne possédons pas de statistiques officielles suffisamment détaillées; toutefois nous constatons que la proportion des agents masculins ou féminins, mariés ou célibataires reste remarquablement constante; nous pourrions donc procéder à des évaluations approximatives et, dans tous les cas, nous forcerons plutôt ces évaluations, afin de ne craindre aucune surprise.

1. Le dernier bilan connu, celui de 1931, accuse 24,5 millions de dépenses totales; admettons ce chiffre comme afférent aux seules pensions. En 1931, celles-ci bénéficièrent encore de 16 % pendant un trimestre, de 10 % pendant les trois autres; par la suppression de ces indemnités mobiles, le total des pensions fixes est ramené à 22 millions. Mais la Caisse a retenu d'office 5 %, contre lesquels nous pro-

(5,408), der aangenomen (4,284) en aanneembare scholen (3,587) en der provinciale en erkende normaalscholen (253).

Onder deze 33,078 deelhebbers, telde men 10,118 ongetrouwde vrouwen voor dewelke al de stortingen verloren zijn; 4,576 ongetrouwde mannen die zich in denzelfden toestand zullen bevinden, indien zij geen huwelijk aangaan en 6,381 getrouwde vrouwen wier stortingen geen vruchten zullen afwerpen tenzij zij het « geluk » hebben, bij hun overlijden, een of meer weezen onder de 18 jaar achter te laten. Er bleven, bijgevolg, slechts 12,003 getrouwde mannen over, wier aansluiting het volledig risico dekte waarvoor de Kas opgericht werd.

Dit artikel valt tevens een leemte der algemeene wet van 21 Juli 1844 aan, hetwelk de inrichting voorziet van de Kas van Weduwen en Weezen en aldus de « gescheiden echtgenooten » uitsluit van het recht op pensioen, in geval van overlijden van den gescheiden echtgenoot.

Sedert den oorlog, evenwel, hebben de gescheiden vrouwen sommige rechten verworven; zoo kunnen zij, in sommige gevallen, kindertoelagen ontvangen voorzien voor de weduwen, enz... De bepalingen betreffende de gescheiden vrouw, bij dit artikel 5 voorzien, worden reeds bij de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen toegepast.

Financieele inrichting van het voorstel.

A. — De *ontvangsten* zouden verminderd worden met de afhouding van 3 t. h. op de pensioenen der getrouwde agenten, eenerzijds, en met de stortingen ten laste der weduwen, op grond van artikel 16 der statuten, anderzijds.

Er zou dus overblijven :

Afhouding van 6 t. h. op de wedden . fr.	40,000,000
Interest der belegde gelden	15,000,000
Toelagen der openbare besturen	3,500,000
Totaal . . fr.	58,500,000

B. — Wat de *uitgaven* betreft, bezitten wij geen genoeg uitvoerige officieele statistieken; wij zien, evenwel, dat de verhouding mannelijke of vrouwelijke agenten, getrouwd of ongetrouwd, merklijk gelijk blijft; wij zullen dus kunnen overgaan tot benaderende schattingen en, in ieder geval, zullen wij deze schattingen eer overdrijven, ten einde geen verassing te moeten vreezen.

1. De jongste bekende balans, deze van 1931, vermeldt 24,5 miljoen uitgaven; laten wij dit cijfer aannemen voor de pensioenen alleen. In 1931, gingen naar deze nog 16 t. h. gedurende een kwartaal, 10 t. h. gedurende de overige drie; tengevolge van de afschaffing dezer veranderlijke vergoedingen, valt het totaalcijfer der vaste pensioenen op 22 miljoen. Doch door de Kas werd ambtshalve 5 t. h. afgehou-

lestons; on aurait donc $22,000,000 \times 100$ et divisé par $95 = 23,100,000$, mettons $23,500,000$ comme chiffre des pensions actuelles.

2. Nous prévoyons la pension minimum après un an d'affiliation au lieu de 5; sur 100 décès, y en a-t-il bien un en moyenne dans ce cas? Aux quelque 2,500 veuves actuelles, il pourrait donc s'en ajouter 25; 25 fois 6,500 francs font 1,625,000 francs.

3. Actuellement, il faut presque 20 ans d'affiliation pour atteindre les 6,500 francs, si l'on n'a pas un cumul ou un supplément communal. Toutes ces pensions passant à 6,500 francs, supposons qu'elles augmentent en moyenne de 2,000 francs. Or, il est certainement exagéré de retenir à ce titre 1,000 de 2,500 veuves; on aurait donc ainsi 1,000 fois 2,000 font 2 millions.

Pour que la veuve bénéficie de la suppression de la limite fixée à 140 ($\times 2,4$ font 336), il faut que la moyenne quinquennale dépasse 33,600 francs; c'est déjà assez rare; prévoir 500 cas, c'est crier fort. Tablons sur une majoration moyenne de 3,000 francs, certainement exagérée aussi: cela nous fait encore $3,000 \times 500$ font 1,5 million.

5. Nous avons admis 1,000 pensions de 6,500 francs; les 1,500 autres seraient recalculées sur le dernier traitement au lieu de la moyenne quinquennale; cela les augmenterait rarement de 500 francs. Inscrivons 1,500 fois 500 font 750,000.

6. L'augmentation immédiate de 1 % pour chaque année jusqu'au plafond de 60 % entraîne 10 % de la moyenne quinquennale: une pension à 30 % sera majorée d'un tiers; une pension actuelle à 50 % sera majorée d'un cinquième, comptons 3,000 francs en moyenne. Toutes les pensions qui, avec ces 10 % supplémentaires, ne dépassent pas le minimum de 6,500 francs, n'entrent pas toutefois en ligne de compte ici. Évaluons: 2,000 fois 3,000 font 6 millions.

7. Il reste enfin les indemnités familiales. Donnons un enfant mineur à chaque veuve: 2,500 fois 180 font 450,000; portons $1/2$ million. Avant d'aller plus loin, totalisons les charges en faveur des veuves: en millions 23,5 et 1,625 et 1,5 et 0,75 et 6 et 0,5 font en tout 35,875 millions.

8. Pour 12,000 hommes mariés en activité de service, on enregistre environ 180 décès par an. Comme il y a quelque 6,400 institutrices mariées, la même proportion donnerait 96 décès, à peu près 100 veufs. Pour ceux-ci, la Caisse des Veuves et Orphelins trans-

den, waartegen wij verzet aantekenen; men zou dus hebben: $22,000,000 \times 100$ en gedeeld door $95 = 23,100,000$, dus nagenoeg $23,500,000$, als cijfer der huidige pensioenen.

2. Wij voorzien het minimum-pensioen, na één jaar aansluiting bij de Kas, in stede van 5; doet er zich op 100 overlijdens gemiddeld een dergelijk geval voor? Bij de ongeveer 2,500 huidige weduwen, zouden er zich dus 25 kunnen komen voegen; 25 maal 6,500 frank stemt overeen met 1,625,000 frank.

3. Thans moet men bijna 20 jaren aangesloten zijn om 6,500 frank te bereiken, indien men niets cumuleert of geen gemeentetoeslag ontvangt. Laten wij veronderstellen dat, door opgevoerd te worden tot 6,500 frank, zij gemiddeld met 2,000 frank zouden vermeerderen. Doch men zou zeker overdrijven door hiervoor 1,000 weduwen op de 2,500 in aanmerking te nemen; dit zou dus overeenstemmen met 1,000 maal 2,000 of 2 miljoen.

Opdat de weduwe kunne genieten van de afschaffing der grens bepaald op 140 ($\times 2,4$ of 336), dient de gemiddelde som der laatste vijf jaren 33,600 frank te overschrijden; dit komt reeds tamelijk zelden voor; 500 gevallen te voorzien, lijkt reeds overdreven. Rekening houdende met eene gemiddelde vermeerdering van 3,000 frank, hetgeen ook overdreven is, bekomen wij nog $3,000 \times 500$ of 1,5 miljoen.

5. Wij namen 1,000 pensioenen van 6,500 in aanmerking; de 1,500 andere zouden opnieuw berekend worden volgens de laatste wedde in stede van het gemiddelde van vijf jaren; daardoor zouden zij zelden met 500 frank vermeerderen. Laten wij dus schrijven: 1,500 maal 500, is gelijk aan 750,000.

6. De onmiddellijke verhooging met 1 t. h. voor elk jaar tot aan de grens van 60 t. h., heeft als gevolg 10 t. h. van het vijfjarig gemiddelde: een pensioen van 30 t. h. zal met een derde vermeerderd worden; een pensioen hetwelk thans 50 t. h. bedraagt, zal vermeerderen met één vijfde, of 3,000 frank gemiddeld. Alle pensioenen die, met deze bijkomende 10 t. h. niet het minimum van 6,500 frank overschrijden, komen hier nochtans niet in rekening. Laten wij nemen: 2,000 maal 3,000 of 6 miljoen.

7. Blijven dan nog de kindertoeslagen. Laten wij veronderstellen dat elke weduwe één minderjarig kind heeft: 2,500 maal 180 stemt overeen met 450,000; laten wij nemen $1/2$ miljoen. Doch, alvorens verder te gaan, hebben wij als lasten ten voordeele der weduwen: in miljoenen, $23,5 + 1,625 + 1,5 + 0,75 + 6 + 0,5$ of te zamen 35,875 miljoen.

8. Op 12,000 gehuwde mannen in werkelijken dienst, boekt men ongeveer 180 overlijdens 's jaars. Daar er omtrent 6,400 gehuwde onderwijzeressen zijn, zou dezelfde verhouding 96 overlijdens opleveren of ongeveer 100 weduwnaars. Voor dezen, zou de

fé rerait à la Caisse d'Epargne et de Retraite la moitié des intérêts accumulés et des versements. En chiffres ronds ces capitaux varieraient de 1,500 francs pour une jeune institutrice à 80,000 francs pour une collègue de 65 ans. La moyenne pourrait ressortir à 50,000 francs par veuf et le décaissement serait du volume de 5 millions.

La Caisse compte environ 15,700 affiliés célibataires hommes et femmes. D'après la moyenne de mortalité, il faut prévoir 285 décès par an, d'où transfert de 285 fois 50,000 font 14.25 millions.

Récapitulation.

Recettes	fr. 58,500,000
Dépenses :	
Veuves et orphelins . fr.	35,875,000
Veufs	5,000,000
Célibataires	14,250,000
	55,125,000

Il reste une marge de . . . fr. 3,375,000

pour assurer les parts des pensions des divorcées et les pensions des veuves d'agents qui, veufs eux-mêmes, se seraient remariés et réaffiliés après leur mise à la retraite.

Comme nous avons généralement surévalué toutes les dépenses, on voit donc que notre projet peut se réaliser intégralement, sans qu'il en coûte un sou à l'Etat.

Leo MUNDELEER

PROPOSITION DE LOI

Article premier.

L'article 12 de la loi du 29 juillet 1926 est complété comme suit :

« Pour les pensions qui sont liquidées à charge de la Caisse des Veuves et Orphelins des Professeurs et Instituteurs communaux :

» a) la pension de la veuve est calculée à raison de 20 % du traitement de l'année la plus favorable;

» b) la pension est augmentée de 1 % du même traitement pour chaque année de participation;

» c) la pension ainsi calculée ne peut jamais être inférieure à la moitié du minimum du barème légal des traitements;

» d) le maximum absolu est porté de 50 à 60 % du traitement le plus favorable;

Weduwe- en Weezenkas op de Spaar- en Lijfrentekas overdragen de helft der samengevoegde interesten en der stortingen. In ronde cijfers, zouden die kapitalen verschillen van 1,500 frank voor eene jonge onderwijzeres tot 80,000 frank voor een 65-jarig ambtgenoot. Gemiddeld zou dit overeenstemmen met 50,000 frank per weduwnaar en de uitgave zou ongeveer overeenstemmen met 5 miljoen.

Bij de Kas zijn ongeveer 15,700 mannelijke en vrouwelijke ongehuwden aangesloten. Volgens het gemiddeld sterftecijfer, zou men 285 jaarlijksche overlijdens moeten voorzien, waardoor eene overdracht van 285 maal 50,000 of 14.25 miljoen.

Samenvatting.

Ontvangsten	fr. 58,500,000
Uitgaven :	
Weduwen en weezen. fr.	35,875,000
Weduwnaars	5,000,000
Ongehuwden	14,250,000
	55,125,000

Er blijft een speling van . fr. 3,375,000

om de pensioensandeelen te verzekeren van uit den echt gescheiden vrouwen en de pensioenen der weduwen van agenten die, zelf weduwnaar, hertrouwd zouden zijn en opnieuw toegetreden na hun op pensioen stelling.

Daar wij in het algemeen al de uitgaven te hoog geschat hebben, ziet men dat ons voorstel dus heelemaal kan uitgevoerd worden, zonder dat het den Staat een centiem kost.

Leo MUNDELEER

WETSVOORSTEL

Eerste artikel.

Artikel 12 der wet van 29 Juli 1926 wordt aangevuld als volgt :

« Voor de pensioenen die uitgekeerd worden ten laste van de Kas voor Weduwen en Weezen van de gemeentelijke Leeraars en Onderwijzers :

» a) het pensioen van de weduwe wordt berekend naar rato van 20 t. h. van de wedde in het voordeeligste jaar;

» b) het pensioen wordt verhoogd met 1 t. h. van dezelfde wedde voor ieder jaar van deelneming;

» c) het aldus berekend pensioen kan nooit minder bedragen dan de helft van het minimum van het wettelijk barema der jaarwedden;

» d) het volstrekt maximum wordt gebracht van 50 op 60 t. h. van de meest gunstige wedde;

» e) l'indemnité familiale continue à être allouée à la veuve pour les enfants mineurs à charge;

» f) les orphelins d'institutrice ont droit jusqu'à l'âge de 21 ans à une rente égale aux $\frac{3}{5}$ d'une pension de veuve augmentée de $\frac{1}{3}$ par enfant, avec maximum de $\frac{5}{5}$, et l'indemnité familiale continue à être payée;

» g) les orphelins de père et mère ont droit, quel que soit leur nombre, à une pension complète de veuve, augmentée des indemnités familiales;

» h) l'indemnité familiale et la rente temporaire sont conservées aux enfants âgés de plus de 21 ans, s'ils ne savent pas eux-mêmes pourvoir à leur subsistance;

» i) dans des cas exceptionnels, la veuve peut obtenir la disposition d'une partie du capital. »

Art. 2.

Le n° 2 de l'article 12 de la loi du 29 juillet 1926 qui limite à 140 francs le tantième pour chacune des années au delà de dix est abrogé.

Art. 3.

Il est ajouté à l'article 31 de la loi du 29 juillet 1926 un paragraphe 5 qui dispose :

« Les dispositions des paragraphes 2 et 3 ne sont pas applicables aux pensionnés mariés affiliés à la Caisse des Veuves et Orphelins des Professeurs et Instituteurs communaux, ni à leurs veuves et orphelins. »

Art. 4.

Par dérogation à l'article 56 de la loi du 21 juillet 1844, lorsqu'un veuf pensionné ayant été affilié à la Caisse des Veuves et Orphelins des Professeurs et Instituteurs communaux se remarie, il peut demander sa réaffiliation à la Caisse.

Les retenues statutaires sont calculées sur le traitement d'activité le plus favorable. Au décès de ce participant, la veuve a droit à une pension calculée d'après les années de réaffiliation.

Le célibataire pensionné qui se marie peut user de la même faculté de réaffiliation.

Art. 5.

Il est fait à l'article 33 de la loi du 21 juillet 1844 l'addition suivante :

« a) Au décès d'une femme mariée et affiliée depuis un an au moins, la moitié de ses versements capitalisés à 4 % est versée à la Caisse de Retraite pour constituer une rente viagère au profit du mari;

» 1° immédiatement, si elle ne laisse aucun enfant mineur;

» e) de kindertoeslag blijft aan de weduwen behouden voor de minderjarige kinderen ten laste;

» f) de weezen van onderwijzeres hebben aanspraak, tot den leeftijd van 21 jaar, op een rente gelijk aan de $\frac{3}{5}$ van een weduwnpensioen vermeerderd met $\frac{1}{3}$ voor elk kind, met maximum van $\frac{5}{5}$, en de kindertoeslag wordt verder uitbetaald;

» g) de weezen van vader en moeder hebben aanspraak, hoe talrijk zij ook wezen, op een volledig weduwnpensioen, vermeerderd met de kindertoeslagen;

» h) de kindertoeslag en de tijdelijke rente blijven behouden aan de kinderen van boven 21 jaar, indien zij zelf niet in hun onderhoud vermogen te voorzien;

i) in de uitzonderlijke gevallen, kan de weduwe de beschikking bekomen over een gedeelte van het kapitaal. »

Art. 2.

Nummer 2 van artikel 12 der wet van 29 Juli 1926, waarbij het tantième voor elk der jaren boven tien op 140 frank wordt beperkt, is opgeheven.

Art. 3.

Aan artikel 31 der wet van 29 Juli 1926 wordt een paragraaf 5 toegevoegd luidende :

« Het bepaalde bij de paragrafen 2 en 3 is niet van toepassing op de gehuwde gepensioneerden die aangesloten zijn bij de Weduwen en Weezenkas der gemeentelijke Leeraars en Onderwijzers, noch op hunne weduwen en weezen. »

Art. 4.

In afwijking van artikel 56 der wet van 21 Juli 1844, wanneer een gepensionneerd weduwnaar, die vroeger aangesloten was bij de Weduwen- en Weezenkas der gemeentelijke Leeraars en Onderwijzers, hertrouwt, kan hij zijne wederaansluiting bij de Kas aanvragen.

De statutaire afhoudingen worden berekend op de meest voordelige activiteitswedde. Bij het overlijden van dezen deelnemer, heeft de weduwe aanspraak op een pensioen berekend volgens de jaren van wederaansluiting.

De gepensionneerde ongehuwde die trouwt kan van hetzelfde recht van wederaansluiting gebruik maken.

Art. 5.

Aan artikel 33 der wet van 21 Juli 1844 wordt het volgende toegevoegd :

« a) Bij het overlijden van een gehuwde vrouw die sedert ten minste één jaar is aangesloten, wordt de helft van hare tegen 4 t. h. gekapitaliseerde storting overgedragen aan de Pensioenkas om er een lijfrente te vestigen ten bate van den man :

» 1° dadelijk, zoo zij geen enkel minderjarig kind achterlaat;

» 2° au moment où cessent les droits à la pension du dernier enfant, s'il y en a.

» b) Lorsqu'un agent célibataire décède,

» 1° s'il laisse un ou des ascendants, ceux-ci sont assimilés, solidairement, à une veuve;

» 2° s'il ne laisse aucun ascendant, la moitié des versements effectués, augmentée des intérêts composés calculés au taux de 4 % est versée à la Caisse générale d'Épargne et de Retraite, pour constituer une rente vagère immédiate sur une ou plusieurs têtes, en faveur de ses héritiers en ascendance directe ou en ligne collatérale (frères et sœurs).

» c) La femme divorcée a droit à la pension pourvu qu'elle réunisse les trois conditions suivantes :

» 1° que le divorce ait été prononcé aux torts exclusifs du mari;

» 2° que la femme n'ait pas contracté de nouveau mariage avant le décès de l'agent;

» 3° que la durée du mariage ait été d'au moins 1 an pendant la période des versements.

» Toutefois, elle a droit à la pension, même si la durée du mariage pendant la période des versements a été inférieure à 1 an, lorsque, au moment où le divorce est prononcé, existe un enfant né du mariage, à la garde de la mère, ou lorsque après le divorce un enfant naît dans les délais prévus par le Code civil.

» Les années de services postérieures au divorce n'entrent pas en ligne de compte pour le calcul de la pension éventuelle de la femme.

» En cas de remariage d'un agent divorcé, ne comptent pour la pension éventuelle de la veuve que les années postérieures au divorce, si une pension a été attribuée à la première épouse.

» La femme divorcée aux torts réciproques ou du consentement mutuel des époux, n'a droit dans les mêmes conditions qu'à la moitié de la pension.

» Si l'agent se remarie, à son décès l'autre moitié ira à la veuve, si celle-ci réunit les conditions requises.

» La femme divorcée à ses torts exclusifs n'a pas droit à la pension. Si l'agent se remarie, toutes ses années de services sont prises en considération pour le calcul de la pension de la veuve. »

» 2° op het oogenblik waarop de aanspraken op het pensioen van het laatste kind, zoo er een is, ophouden te bestaan.

» b) Wanneer een ongehuwd beambte overlijdt,

» 1° indien hij een of meer nakomelingen achterlaat, worden dezen, hoofdelijk, met een weduwe gelijkgesteld;

» 2° indien hij geen enkel nakomeling achterlaat, wordt de helft der gedane storting, vermeerderd met de samengestelde interesten berekend tegen den rentevoet van 4 t. h., gestort in de Algemeene Spaar- en Lijfrentekas, om er een dadelijke lijfrente te vestigen, op een of meerder hoofden, ten bate van zijn erfgenamen in rechtstreeksche opklimmende linie of in zijlinie (broeders en zusters).

» c) De uit den echt gescheiden vrouw heeft aanspraak op het pensioen, mits zij de volgende drie vereischten in zich vereenigt :

» 1° dat de echtscheiding uitsluitend ten nadeele van den man werd uitgesproken;

» 2° dat de vrouw, vóór het overlijden van den beambte, geen nieuw huwelijk hebbe aangegaan;

» 3° dat het huwelijk ten minste één jaar hebbe geduurd, binst het tijdperk van de storting.

» Zij heeft echter aanspraak op het pensioen, zelfs indien de huwelijksduur binst het tijdperk der storting minder dan 1 jaar is geweest, wanneer, op het oogenblik waarop de echtscheiding werd uitgesproken, en een kind gesproten uit het huwelijk bestaat, dat aan de moeder werd toevertrouwd, of wanneer, na de echtscheiding, een kind binst de door het Burgerlijk Wetboek voorziene termijnen geboren wordt.

» De dienstjaren na de echtscheiding komen niet in aanmerking voor de berekening van het eventueel pensioen der vrouw.

» In geval van tweede huwelijk van een uit den echt gescheiden beambte, tellen alleen voor het eventueel pensioen der weduwe de jaren van na de echtscheiding, bijaldien een pensioen aan de eerste echtgenoot werd toegekend.

» De ten nadeele van beide partijen uit den echt gescheiden vrouw of gescheiden na wederzijdsche toestemming der echtgenooten, heeft, onder deze zelfde voorwaarden, alleen recht op de helft van het pensioen.

» Zoo de beambte hertrouwt, gaat — bij zijn overlijden — de andere helft aan de weduwe, indien deze de vereischte voorwaarden in zich vereenigt.

» De te haren nadeele uit den echt gescheiden vrouw heeft geen recht op het pensioen. Indien de beambte hertrouwt, komen al zijn dienstjaren in aanmerking voor de berekening van het pensioen der weduwe. »

Leo MUNDELEER

L. JORIS

E. JENNISSEN

D. HORRENT